

BEATA GOWORKO-SKŁADANEK

WYBRANE ASPEKTY
WSPÓŁPRACY POLSKO-MOŁDAWSKIEJ
W LATACH 2010–2014

DOI: 10.15290/sp.2015.23.11

Słowa kluczowe: Republika Mołdowy, polsko-mołdawska współpraca gospodarcza, Polsko-Mołdawskie Forum Gospodarcze, Zgromadzenie Parlamentarne Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Republiki Mołdowy, Polsko-Mołdawskie Forum Integracji Europejskiej, polska pomoc rozwojowa

Wprowadzenie

W lipcu 2012 r. obchodzono dwudziestolecie nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa¹. Z tej okazji Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wydał uchwałę, w której wyraził głębokie zadowolenie z rozwoju stosunków polsko-mołdawskich w ciągu dwudziestu lat, które upłynęły od nawiązania stosunków dyplomatycznych. Podkreślił szczególne znaczenie współpracy między oboma krajami na płaszczyźnie międzyparlamentarnej, rozwijanej poprzez kontakty grup bilateralnych, stałych delegacji parlamentarnych oraz na forum Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawii².

W 2014 r. była obchodzona dwudziesta rocznica podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa o przyjaźni i współ-

¹ Stosunki dyplomatyczne między Polską a Mołdawią zostały nawiązane 14 lipca 1992 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Stosunki dwustronne z państwami regionu – Mołdawia*, http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_wschodnia/stosunki_dwustronne.polityka_wschodnia/moldawia, dostęp: 1.04.2014.

² Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 września 2012 r. w sprawie uczczenia 20. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Mołdawii, MP 2012, poz. 745.

Tabela 1. Dziedziny współpracy polsko-mołdawskiej

Dziedziny współpracy	Data i miejsce podpisania umowy/porozumienia/protokołu	Data wejścia w życie
Przekazywanie i przyjmowanie osób przebywających bez zezwolenia	15.11.1994, Warszawa	28.05.1995
Wzajemne popieranie i ochrona inwestycji	16.11.1994, Warszawa	27.07.1995
Unikanie podwójnego opodatkowania, zapobieganie uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku	16.11.1994, Warszawa	27.10.1995
Cywilna komunikacja lotnicza	27.07.1995, Warszawa	18.03.1997
Współpraca kulturalna i naukowa	10.12.1997, Warszawa	1.02.1999
Międzynarodowe przewozy drogowe	10.12.1997, Kiszyniów	24.03.1999
Współpraca międzyregionalna	27.10.1998, Warszawa	13.01.2000
Współpraca w dziedzinie wojskowej	27.10.1998, Warszawa	23.12.2004
Wzajemna pomoc w sprawach celnych	18.09.2002, Warszawa	29.08.2004
Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i innego rodzaju przestępczości	22.10.2003, Kiszyniów	26.07.2004
Ochrona środowiska i gospodarowanie zasobami naturalnymi	22.10.2003, Kiszyniów	10.02.2004
Współpraca gospodarcza	7.09.2006, Krynica	24.05.2007
Udzielenie kredytu w ramach pomocy związanej	4.06.2007, Kiszyniów	14.08.2007
Udzielenie pożyczki	18.02.2010	29.04.2010
Współpraca w dziedzinie ochrony zdrowia i nauk medycznych	13.09.2011, Baku	27.12.2011
Program Wykonawczy w dziedzinie kultury, edukacji i nauki na lata 2012–2014	3.12.2012, Kiszyniów	3.12.2012
Ubezpieczenia społeczne	9.09.2013, Warszawa	1.12.2014
Dyplomacja ekonomiczna	–	–
Współpraca w dziedzinie turystyki	28.03.2014, Kiszyniów	1.08.2014
Udzielanie kredytu w ramach pomocy związanej	14.05.2014, Warszawa	8.08.2014

Źródło: opracowanie własne.

pracy³. Tego samego dnia co Traktat o przyjaźni i współpracy została podpisana Konwencja konsularna⁴. Traktat wszedł w życie 2 marca 1996 r.⁵, natomiast Konwencja konsularna niespełna dwa lata później⁶.

Stosunki umowne między Polską a Mołdową przebiegają głównie w płaszczyźnie gospodarczej. W polsko-mołdawskich stosunkach gospodarczych obowiązuje szereg umów i porozumień (patrz: tabela 1.), m.in. umowy międzyrządowe: o unikaniu podwójnego opodatkowania i o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji⁷. Dodatkowo, Polska jest związana w ramach przynależności do Unii Europejskiej (dalej: UE) umowami zawartymi przez Wspólnotę i jej państwa członkowskie z Mołdową (wcześniej zawarta Umowa o partnerstwie i współpracy z dnia 28 listopada 1994 r. w Brukseli oraz 1 września 2014 r. wdrożony tymczasowo Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Mołdawii, z drugiej⁸).

Poniżej zostały przedstawione wybrane płaszczyzny współpracy polsko-mołdawskiej. Najwięcej miejsca poświęcono współpracy gospodarczej z uwagi na jej rozwój w ostatnich latach⁹. Nie bez znaczenia pozostaje także współpraca polityczna, która jest realizowana przede wszystkim w ramach Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Republiki Mołdowy, której poświęcono miejsce zaraz po omówieniu zakresu udzielanej przez Polskę pomocy rozwojowej Mołdowie. Z uwagi na

³ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa o przyjaźni i współpracy, sporządzony w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1996 nr 76, poz. 363.

⁴ Konwencja konsularna między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa, sporządzona w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1998 nr 43, poz. 255.

⁵ Oświadczenie Rządowe z dnia 8 marca 1996 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa o przyjaźni i współpracy, sporządzonego w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1996 nr 76, poz. 364.

⁶ Oświadczenie Rządowe z dnia 27 stycznia 1998 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Konwencji konsularnej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa, sporządzonej w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1998 nr 43, poz. 256.

⁷ Ministerstwo Gospodarki, *Mołdowa. Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską*, <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Moldowa.htm>, Warszawa, maj 2011.

⁸ Dz.U.UE L 260 z 30.08.2014 r., s. 4–738.

⁹ Z informacji z maja 2012 r. zamieszczonej na stronie Ministerstwa Gospodarki wynika, że w 2012 r. utrzymywały się trendy wzrostowe we wzajemnych obrotach (wg danych za trzy miesiące 2012 r. obroty wzrosły, w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego, o 26%, w tym polski eksport o ponad 23%), Ministerstwo Gospodarki, *Mołdowa, Informacja...*

zaangażowanie Polski w popieranie eurointegracyjnych dążeń Mołdowy, nie tylko w ramach inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, przedstawione zostały również główne założenia Polsko-Mołdawskiego Forum Integracji Europejskiej.

Współpraca gospodarcza

Z informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych wynika, że zaangażowanie kapitału polskiego w gospodarkę Mołdowy jest niewielkie i rozdrobnione, a w wielu przypadkach sprowadza się do zaznaczenia swojej obecności na rynku¹⁰. Mimo to, stopniowa integracja gospodarcza Mołdowy z Unią Europejską, autonomiczne preferencje handlowe dla Mołdowy¹¹, projekty w ramach Partnerstwa Wschodniego i inne projekty finansowane przez UE, parafowanie pogłębionej i kompleksowej Umowy o Wolnym Handlu między UE a Republiką Mołdowy, przyczyniły się do rozwoju dotychczasowej współpracy polsko-mołdawskiej w przestrzeni handlowo-inwestycyjnej¹². Jak więc widać, rozwojowi współpracy gospodarczej sprzyja przede wszystkim dobry klimat polityczny. Duże znaczenie ma także bezpośrednie zaangażowanie polskiego rządu. Przykładem może być oficjalna wizyta polskiego premiera pod koniec marca 2014 r., który wziął udział w Polsko-Mołdawskim Forum Gospodarczym (wg innych źródeł – Inwestycyjnym). Na Forum została podpisana umowa o współpracy w dziedzinie turystyki oraz dwa porozumienia. Pierwsze porozumienie to Memorandum of Understanding o powołaniu Polsko-Mołdawskiej Rady Gospodarczej (Rady Biznesu¹³) w ramach inicjatywy UN Global Compact. Zanim jednak doszło do podpisania porozumienia, w dniu 7 lutego 2014 r. w Ministerstwie Gospodarki obradowała Polsko-Mołdawska Komisja ds. Współpracy Gospodarczej (było to

¹⁰ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informator ekonomiczny o krajach świata, Mołdawia*, <http://www.kiszyniow.msz.gov.pl/resource/ed828977-5bcf-4ab4-bd62-8ec7acf3885c:JCR>, dostęp: 13.04.2014.

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1383/2014 z dnia 18 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 55/2008, wprowadzające autonomiczne preferencje handlowe dla Mołdowy, Dz.U.UE L 327, 30.12.2014, s. 1–4.

¹² Instytut INTL, *Możliwości inwestycyjne a klimat gospodarczy w Republice Mołdawii*, cz. V, <http://www.institutintl.pl/pl/aktualnosci/item/522-mozliwosci-inwestycyjne-a-klimat-gospodarczy-w-republice-moldawii-cz-v>, data publikacji: 12.03.2014.

¹³ Global Compact Network Poland, *Polsko-Mołdawska Rada Biznesu w ramach UN Global Compact – zapowiedź powstania*, <http://ungc.org.pl/polsko-moldawska-rada-biznesu-w-ramach-un-global-compact-zapowiedz-powstania/>, data publikacji 10.02.2014, dostęp: 30.03.2014.

czwarte z kolei spotkanie), podczas obrad której UN Global Compact ogłosiło razem z Urzędem Miasta Lublin i Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego zamiar powołania Polsko-Mołdawskiej Rady Biznesu. W czasie obrad zapowiedziano, że szczególny nacisk położony zostanie na promocję projektów uwzględniających standardy ONZ, czyli innowacyjnych, transparentnych, pobudzających pozytywne zmiany społeczne¹⁴.

W czasie Polsko-Mołdawskiego Forum Gospodarczego podpisano jeszcze porozumienie o współpracy między Krajową Agencją Poszanowania Energii (KAPE) a Mołdawską Agencją Efektywności Energetycznej, a także cztery listy intencyjne, w tym w sprawie wprowadzenia polskich technologii do gospodarki paliwowo-energetycznej, opartej na biomasie nieдрzewnej¹⁵, współpracy i wymianie informacji z Krajową Agencją Rozwoju Wsi (ACSA) oraz z Mołdawską Izbą Handlowo-Przemysłową, współpracy pomiędzy Dyrekcją Lasów Państwowych RP i jej mołdawskim odpowiednikiem Mold-silva¹⁶. Wspomnieć należy, iż w trakcie Forum Polska zobowiązała się do utworzenia Centrum Rozwoju Obszarów Wiejskich w Mołdowie. Na ten cel miałyby zostać przeznaczone środki w kwocie 2 mln zł (2015 r. – 8 mln zł; od 2016 do 2020 r. – co najmniej 12 mln zł)¹⁷.

W czasie Forum strona mołdawska przedstawiła polskim firmom szereg propozycji inwestycyjnych. Przedsiębiorcy¹⁸ z obu krajów mieli możliwość zapoznania się z przykładami firm, które już nawiązały współpracę oraz możliwości, jakie mogą płynąć ze współpracy¹⁹. Obecnie w Mołdawii działa 68 firm z polskim kapitałem²⁰ (patrz: Tabela 2.), a krajowa Spółka

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., *Premier i polski biznes z wizytą w Mołdawii*, http://www.paiz.gov.pl/20140328/premier_i_polski_biznes_z_wizyta_w_moldawii#, data publikacji: 28.03.2014, dostęp: 12.04.2014.

¹⁶ Instytut INTL, *Relacja z oficjalnej wizyty Premiera RP Donalda Tuska na Forum Gospodarczym w Mołdawii*, <http://www.institutintl.pl/pl/aktualnosci/item/537-forum-gospodarze-moldawii>, data publikacji: 31.03.2014.

¹⁷ X. Florea, *Parteneriatul Estic ca o chestiune de onoare*, NOI.MD Portal informational independent, <http://www.noi.md/md/news.id/38319>, data publikacji: 29.03.2014.

¹⁸ Spotkanie zostało zorganizowane z dużym rozmachem. W Forum wzięło udział blisko 70 firm i instytucji polskiego biznesu oraz ok. 180 przedsiębiorców z Mołdawii, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., *Premier i polski biznes...*

¹⁹ Kancelaria Premiera, *Wizyta oficjalna w Mołdawii: współpraca biznesowa*, <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/wizyta-oficjalna-w-moldawii-wspolpraca-biznesowa.html>, data publikacji: 29.03.2014.

²⁰ Z informacji zamieszczonych na stronie Instytutu INTL wynika, że wg stanu na 1.07.2013 r. w Mołdawii było 68 firm z udziałem polskiego lub mieszanego kapitału, Instytut INTL, *Prowadzenie biznesu w Mołdawii*, cz. III, <http://www.institutintl.pl/pl/aktualnosci/item/473-prowadzenie-biznesu-moldawia-3>, data publikacji: 27.12.2013.

Tabela 2. Liczba inwestorów oraz kwota inwestycji poniesionych w Mołdawii w pierwszym kwartale 2013 r. przez wybrane państwa²¹

Nr	Państwo	Liczba firm	Kapitał zainwestowany (mln lei ²¹)	%
1	Niderlandy	153	2 081,1	21
2	Włochy	1 013	1 330,5	13
3	Rosja	863	970,7	10
4	Cypr	277	811,8	8
5	Niemcy	397	628,5	6
6	USA	383	554,3	6
7	Wielka Brytania	212	465,5	5
8	Rumunia	1 381	452,9	4
9	Hiszpania	64	318,2	3
10	Turcja	977	285,9	3
11	Brytyjskie Wyspy Dziewicze	74	255,2	3
12	Polska	68	212,4	2
13	Ukraina	759	174,8	2
Inne państwa		2 264	1 453,0	14
Razem		8 885	9 995,0	100

Cukrowa S.A. „Polski Cukier”²³ zainwestowała dotychczas na mołdawskim rynku 15 mln USD²⁴.

Znamienne są także słowa ministra gospodarki Tudora Copaci, który w czasie spotkania w dniu 24 lutego 2014 r. z wiceminister spraw zagranicznych Polski powiedział, że „Mołdawia i Polska powinna skupić się na ciągłym rozwoju stosunków dwustronnych między tymi dwoma państwami, gdyż istnieje szeroka gama możliwości współpracy. Szczególny nacisk należy położyć na współpracę w dziedzinie efektywności energetycznej

²¹ Camera Înregistrării de Stat, *Statistica*, <http://www.cis.gov.md/content/6#9>, dostęp: 13.04.2014.

²² Kurs leja mołdawskiego do polskiego złotego zgodnie z Tabelą nr 014/B/NBP/2014 z dnia 9.04.2014 r. wynosi 0,2261, <http://www.nbp.pl/kursy/kursyb.html>, dostęp: 13.04.2014.

²³ ICS Moldova Zahăr SRL w Republice Mołdawii jest spółką zależną KSC S.A. od 2011 r. Spółka Moldova Zahăr zajmuje się produkcją cukru w cukrowni zlokalizowanej w miejscowości Cupcini, Polski Cukier, *ICS „Moldova Zahăr” SRL*, <http://firma.polski-cukier.pl/828,c-s-moldova-zah-r-s-r-l-w-cupcini-w-republice-moldawii.html>, dostęp: 13.04.2014.

²⁴ Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., *Premier i polski biznes...*

Tabela 3. Obroty w handlu zagranicznym między Polską a Mołdawią w 2011 i 2012 r.²⁵

		W tys. zł	W tys. euro	W tys. USD	W odsetkach
Import	2011	258 325,1	62 312	86 256	0,0
	2012	253 925,2	60 538	78 252	
	2013	306 030,4	73 105	97 558	
Eksport	2011	561 927,4	136 453	189 337	0,1
	2012	691 379,0	164 899	211 832	
	2013	1 132 716,8	269 534	356 326	0,2
Saldo	2011	+303 602,2	+74 141	+103 081	×
	2012	+437 453,8	+104 360	+133 580	
	2013	826 686,4	196 430	258 768	

i energii odnawialnej”²⁶. Tym samym, jako perspektywiczne sektory współpracy pomiędzy polskim a mołdawskim biznesem wymieniane są OZE, zielone technologie, ochrona środowiska, rolnictwo, przemysł rolno-spożywczy, zarówno towary rolno-spożywcze oraz technologie²⁷.

Pomoc rozwojowa

Od 2004 r. udzielana jest przez Polskę pomoc rozwojowa dla Mołdowy. W 2013 r. polska działalność z zakresu współpracy rozwojowej na rzecz Mołdowy była realizowana w ramach następujących priorytetów – Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie granicami, 5 projektów na łączną kwotę 941 919 zł; Rozwój regionalny i decentralizacja, 4 projekty na łączną

²⁵ Na podstawie: GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, s. 117, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_3543_PLK_HTML.htm?action=show_archive; GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2013, s. 117, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2013,9,7.html>, publikacja: 28.10.2013; GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014, s. 119, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2014,9,8.html>, publikacja: 4.11.2014.

²⁶ Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Economiei, *Relațiile de cooperare moldo – poloneze se intensifică în 2014*, <http://www.mec.gov.md/ro/content/relatiile-de-cooperare-moldo-poloneze-se-intensifica-2014>, publikacja: 25.02.2014.

²⁷ Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., *Premier i polski biznes...*

kwotę 1 556 386 zł; Rozwój obszarów wiejskich, 4 projekty na łączną kwotę 2 727 680 zł²⁸. Z zasady projekty realizowane są przez organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego (w 2013 r. – 6 projektów) oraz organy administracji rządowej (w 2013 r. – 7 projektów). Realizowane są także projekty w ramach systemu małych grantów²⁹ (w 2013 r. – 11 projektów na łączną kwotę 122 918,61 EUR).

Tabela 4. Liczba projektów realizowanych w ramach pomocy rozwojowej przez Polskę w Mołdawii w latach 2008–2013³⁰

	Liczba projektów	Kwota projektów
2013	24	5 225 985 PLN
2012	24	4 376 333,10 PLN
2011	12	2 856 572 PLN
2010	13	ponad 2 mln PLN
2009	9	ponad 1,5 mln PLN
2008	26	ponad 4,3 mln PLN

Dodatkową formą wsparcia poza oferowaną w ramach omawianego systemu była w 2012 r. pomoc humanitarna, w ramach której dokonano wpłaty w kwocie 440 tys. zł w odpowiedzi na susze w Mołdowie³¹.

²⁸ Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, *Polska pomoc – Mołdawia*, <http://www.polskapomoc.gov.pl/Moldawia,16.html#2013>, aktualizacja 26.11.2013, dostęp: 1.04.2014.

²⁹ Zgodnie ze słowniczkiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej na system małych grantów składają się projekty polskich placówek zagranicznych, realizowane samodzielnie lub we współpracy z miejscowymi partnerami z krajów rozwijających się. Służą poprawie warunków życia grup najmniej uprzywilejowanych społecznie i tworzeniu lepszych perspektyw na przyszłość. Ich priorytetowym celem jest wdrożenie Milenijnych Celów Rozwoju. Dzięki sposobowi realizacji opartemu na ścisłej współpracy z beneficjentami, projekty wyróżnia duża efektywność kosztowa oraz dotarcie bezpośrednio do grup najbardziej potrzebujących wsparcia. Cele osiągnąć są zarówno poprzez realizację niewielkiej skali inwestycji w infrastrukturę (remonty obiektów, zakupy wyposażenia), jak i różnego rodzaju szkolenia i warsztaty dla miejscowej społeczności, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, *Polska pomoc – Słowniczek*, <http://www.polskapomoc.gov.pl/Slovnicek,46.html#SGS>, aktualizacja: 11.09.2013, dostęp: 1.04.2014.

³⁰ Na podstawie: Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, *Polska pomoc...*

³¹ Tamże.

Zgromadzenie Parlamentarne Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Republiki Mołdowy

Osiem lat po powołaniu do życia Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy, Sejm³² i Senat³³ RP podjęły decyzję o powołaniu do życia Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: RP) i Parlamentu Republiki Mołdowy (dalej: PRM). Zgodnie ze Statutem Zgromadzenia Parlamentarnego RP i PRM w Zgromadzeniu biorą udział delegacje w składzie 10 parlamentarzystów z Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej (7 posłów i 3 senatorów) oraz 10 parlamentarzystów z Parlamentu Republiki Mołdowy. Wyboru przedstawicieli do Zgromadzenia dokonują Sejm i Senat RP oraz Parlament Republiki Mołdowy na czas trwania ich kadencji. Wybór i zmiany w składzie delegacji odbywają się zgodnie z wewnętrznymi procedurami parlamentów każdej ze stron. Organem Zgromadzenia jest Prezydium, które tworzy czterech jego członków, po dwóch z każdej ze stron (przewodniczący delegacji i jego zastępca), wybranych odpowiednio na okres kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Senatu Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Republiki Mołdowy przez każdą ze stron³⁴.

Jednak zanim doszło do powołania do życia Zgromadzenia Parlamentarnego RP i Mołdowy, w czasie przedstawiania projektu uchwały w Sejmie przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych, uzasadniając projekt uchwały, powiedział, że „Mołdawianie bardzo liczą i na polską prezydenturę, i na polską aktywność, i na dzielenie się również tymi doświadczeniami. Bardzo liczą na to też z powodów historycznych. Byliśmy zawsze blisko siebie, kiedyś nawet graniczyliśmy ze sobą”. Dodał również, że „Mołdawia to kraj, który znajduje się na pograniczu między Zachodem i Wschodem”. Jego zdaniem, „to newralgiczny region, gdzie most między Wschodem a Zachodem jest szczególnie ważny”. „Wydaje się, że powołanie Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdowy może być też bardzo ważnym sygnałem, by nie utrwalać granicy krajów Schengen na naszym Bugu, dziś istniejącej granicy, ale by był to powiew, który poczują nie

³² Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 maja 2011 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdowy, MP 2011 nr 47, poz. 521.

³³ Tamże, poz. 493.

³⁴ Senat RP, Dwustronne Zgromadzenia i Fora Współpracy Parlamentarnej, *Delegacja Sejmu i Senatu do Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdowy*, <http://www.senat.gov.pl/kontakty-miedzyparlamentarne/wspolpraca-bilateralna/dwustronne-zgromadzenia-i-fora-wspolpracy-parlamentarnej/>, dostęp: 26.03.2014.

tylko społeczeństwa objęte programem Partnerstwa Wschodniego, lecz także inne, które żyją w Europie, choć jeszcze nie tak jak Europejczycy”³⁵.

Pierwsze posiedzenie Zgromadzenia Parlamentarnego RP i PRM odbyło się 25 lipca 2011 r. w Kiszyniowie. Moment nawiązania tego rodzaju współpracy między Polską a Mołdową był bardzo wymowny. Przypadał on bowiem na początek polskiego przewodnictwa w Radzie UE. Dlatego też miał wydźwięk europejski i jednocześnie wpisywał się nie tylko w rządowe i parlamentarne priorytety prezydencji, ale miał także na celu realizację europejskich ambicji Mołdowy, tj. w zakresie podpisania umowy o pogłębionej i wszechstronnej strefie wolnego handlu, ruchu bezwizowego czy podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE³⁶.

Tabela 5. Kalendarium spotkań parlamentarnych delegacji polsko-mołdawskich w ramach Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Republiki Mołdowy

Posiedzenie	Data	Miejsce
I	25 lipca 2011 r.	Kiszyniów
II	27 marca 2012 r.	Warszawa
III	11 marca 2013 r.	Kiszyniów
IV	8–11 czerwca 2014 r. ³⁷	Kraków

Drugie posiedzenie Zgromadzenia odbyło się 27 marca 2012 r. w Sejmie RP. W pierwszej części obrad doszło do wymiany doświadczeń obu państw w zakresie reform podatkowych oraz systemu bankowego oraz opinii na temat regulacji dotyczących akcjonariuszy w tzw. strefach *offshore*, bezpieczeństwa kapitałowego banków, opodatkowania systemu bankowego i transakcji bankowych. W drugiej części polska strona przedstawiła swoje doświadczenia w zakresie reformowania systemu sprawiedliwości³⁸. W trakcie dyskusji poruszono problemy związane m.in. ze standardami zawodo-

³⁵ Sejm podjął uchwałę w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdowy, „Kronika Sejmowa” nr 82 (718), 31 maja 2011 r., s. 17.

³⁶ *Inauguracyjne posiedzenie Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawii*, „Kronika Sejmowa” nr 86 (722), 30 lipca 2011 r., s. 55–56.

³⁷ IV sesja Zgromadzenia ma odbyć się w czerwcu 2014 r. w Krakowie, Sejm RP, *Spotkanie marszałek Sejmu z prezydentem Mołdawii*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=A0393018421EBDDAC1257CB7004D56C1>, data publikacji: 11.04.2014.

³⁸ *O partnerstwie polsko-mołdawskim i integracji Mołdawii z UE*, „Kronika Sejmowa” nr 12 (737), 31 marca 2012 r., s. 44.

wymi i etycznymi wśród sędziów, adwokatów, notariuszy i komorników, egzekucją wyroków sądowych, korupcją, kosztami przeprowadzania reform oraz funkcjonowaniem Prokuratury Generalnej³⁹.

W czasie II Sesji Zgromadzenia zostało przyjęte wspólne oświadczenie, uwzględniające najważniejsze obszary partnerstwa polsko-mołdawskiego i wyrażające chęć pogłębienia współpracy między oboma państwami. Po raz kolejny podkreślono wsparcie ze strony polskiej dla dążeń eurointegracyjnych Mołdowy oraz z uznaniem odniesiono się do silnego zaangażowania się Mołdawii w procesy reformatorskie. Podjęto także uzgodnienia w kwestii organizacji corocznych wizyt studyjnych w Sejmie RP dla grupy pięciu urzędników Parlamentu Republiki Mołdowy⁴⁰.

III Sesja Zgromadzenia Parlamentarnego RP i Parlamentu Republiki Mołdawii odbyła się 11 marca 2013 r. w Pałacu Republiki w Kiszyniowie. W czasie Sesji zostały omówione aspekty współpracy polsko-mołdawskiej, zwłaszcza na poziomie samorządów lokalnych, postępy negocjacji Umowy Stowarzyszeniowej Republiki Mołdawii z UE, Pogłębionej i Kompleksowej Strefy Wolnego Handlu oraz implementacji Planu Działań na rzecz Liberalizacji Wizowej, reformy polityki gospodarczej, społecznej i finansowej oraz reformy sądownictwa, policji i walki z korupcją⁴¹.

1 października 2014 r. współprzewodniczący Zgromadzenia Parlamentarnego Polski i Mołdawii, odpowiednio Andrzej Halicki i Valeriu Ghilețchi, wydali oświadczenie w sprawie wzmocnienia współpracy Unii Europejskiej z Mołdawią w jej dążeniach do integracji europejskiej⁴², w którym podkreślili, że „stowarzyszenie Republiki Mołdawii z Unią Europejską nie powinno być ostatecznym celem wysiłków w relacjach wzajemnych, lecz etapem prowadzącym do pełnego członkostwa Republiki Mołdawii w strukturach współpracy regionalnej, europejskiej i euroatlantyckiej, jeśli taka będzie wola jej obywateli”⁴³.

³⁹ Tamże, s. 45.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ *Sesja Zgromadzenia Parlamentarnego Polski i Mołdawii*, „Kronika Sejmowa” nr 35 (760), 31 marca 2013 r., s. 21–22.

⁴² Sejm RP, *Współprzewodniczący ZP Polski i Mołdawii o wzmocnieniu współpracy na rzecz integracji europejskiej*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=45BD780BC5D8AAD5C1257D69004325F4>, data publikacji: 6.10.2014.

⁴³ *Wspólne Oświadczenie Współprzewodniczących Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawii*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=45BD780BC5D8AAD5C1257D69004325F4>, data publikacji: 6.10.2014.

Polsko-Mołdawskie Forum Integracji Europejskiej

Kwestia eurointegracyjnych aspiracji Mołdowy, poza Zgromadzeniem jest rozpatrywana także w ramach Polsko-Mołdawskiego Forum Integracji Europejskiej, które zostało powołane na mocy porozumienia podpisanego podczas wizyty polskiego ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego w Kiszyniowie w 2008 r. Była to pierwsza wizyta od czasu nawiązania oficjalnych stosunków dyplomatycznych na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku⁴⁴. Jednak pamiętać należy, iż zanim doszło do podpisania porozumienia, rok wcześniej minister spraw zagranicznych, Anna Fotyga, w swoim *exposé* deklarowała wspieranie eurointegracyjnych dążeń Mołdowy w następujących słowach: „W stosunkach z Mołdową będziemy konsekwentnie popierać proeuropejskie aspiracje tego państwa. Spodziewamy się w niedługim czasie wizyty pana premiera Jarosława Kaczyńskiego w Mołdowie. Ja odbywałam już rozmowy z ministrem spraw zagranicznych i ten dialog z całą pewnością będzie kontynuowany”⁴⁵. Kwestia Mołdowy poruszana była także w trakcie wygłoszonego przez ministra spraw zagranicznych, prof. Adama Daniela Rotfelda, *exposé* w 2005 r., kiedy to zapowiedział, że „Nie zapominamy także o Mołdowie i o potrzebie większego zaangażowania Zachodu w rozwiązanie konfliktu naddniestrzańskiego”. Podkreślił, że „Modernizacja Europy Wschodniej, perspektywiczna integracja Ukrainy, Mołdowy, a także Białorusi z instytucjami euroatlantyckimi i europejskimi leży we wspólnym interesie demokratycznej Rosji i Zachodu”⁴⁶.

Dotychczas odbyły się trzy spotkania Forum. Dwa pierwsze miały miejsce w Kiszyniowie w 2010 r., odpowiednio 4–5 marca i 28–29 października. W czasie pierwszego spotkania odbyły się dwustronne rozmowy ekspertów z poszczególnych ministerstw sektorowych, tj. spraw zagranicznych, wewnętrznych, sprawiedliwości, finansów, edukacji, zdrowia, rozwoju regio-

⁴⁴ T. Horbowski, *Mołdowa: 29.10.2010 II Forum Polsko-Mołdawskie – przyczynek do wzajemnych relacji*, <http://eastbook.eu/2010/10/country/moldova/moldowa-29-10-2010-ii-forum-polsko-moldawskie-przyczynek-do-wzajemnych-relacji/>, data publikacji: 29.10.2010.

⁴⁵ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informacja Minister Spraw Zagranicznych Anny Fotygi na temat polityki zagranicznej RP w 2007 roku*, http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2007/expose_2007, dostęp: 12.04.2014.

⁴⁶ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informacja Rządu na temat polskiej polityki zagranicznej przedstawiona na posiedzeniu Sejmu 21 stycznia 2005 roku przez Ministra Spraw Zagranicznych RP prof. Adama Daniela Rotfelda*, <https://www.msz.gov.pl/resource/47f551c9-fa2e-4e93-9436-5be43b389755:JCR>, dostęp: 12.04.2014.

nalnego, środowiska. I tak, między przedstawicielami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i Budownictwa Mołdowy (dalej: MRRB RM) został omówiony plan dwustronnej współpracy, stan prac nad przygotowaniem krajowej strategii rozwoju regionalnego w Mołdowie, system instytucjonalny polityki regionalnej w obydwu krajach, kwestie związane z dostosowaniem prawa wewnętrznego w zakresie polityki regionalnej do wymogów europejskich. Wspomnieć należy, że MRR RP, przy udziale MRRB RM, w 2012 r. zrealizowało pierwszy projekt rozwojowy dla administracji mołdawskiej pod nazwą „Wzmocnienie zdolności instytucjonalnej administracji publicznej w Mołdawii w zakresie przygotowania dokumentów strategicznych i projektów infrastrukturalnych”, którego kontynuacja nastąpiła w 2013 r. Obecnie trwają prace nad uruchomieniem kolejnego wspólnego projektu, tym razem pod nazwą „Wsparcie administracji publicznej w Mołdawii w zakresie przygotowania do realizacji projektów wspierających wzrost konkurencyjności i potencjał rozwojowy regionów w Mołdawii”⁴⁷. Drugie spotkanie Forum, które miało miejsce jeszcze w tym samym roku co pierwsze, miało na celu podsumowanie dotychczasowej współpracy oraz omówienie perspektyw współpracy w 2011 r.⁴⁸

Trzecie spotkanie odbyło się w Warszawie w dniu 6 czerwca 2011 r. Tematem podjętych rozmów była sytuacja Mołdowy we wzajemnych stosunkach z UE, potrzeba zawarcia umowy stowarzyszeniowej i liberalizacji reżimu wizowego z UE oraz rozpoczęcie negocjacji umowy o pogłębionym i kompleksowym Wolnym Handlu. W czasie obrad polska strona po raz kolejny potwierdziła pełne poparcie dla eurointegracyjnych dążeń Mołdowy, jednocześnie podkreślając potrzebę utrzymania dotychczasowego kursu reform, zainicjowanego w celu modernizacji państwa, zgodnie z normami europejskimi⁴⁹.

Nie tylko w ramach Forum popierane były eurointegracyjne dążenia Mołdowy. Przed szczytem Partnerstwa Wschodniego, który miał się odbyć w listopadzie 2013 r. w Wilnie, premier Polski Donald Tusk w czasie spotka-

⁴⁷ Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, *Uruchomienie projektu mołdawskiego w 2014 r.*, data publikacji: 2.04.2014.

⁴⁸ Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, *Mołdawia*, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/inicjatywy_i_wspolpraca_miedzynarodowa/inicjatywy_dwustronne/moldawia/stroiny/glowna.aspx, data publikacji: 21.02.2012.

⁴⁹ Moldpress, *Польша подтвердила полную поддержку европейской перспективы Республики Молдова*, <http://eapmigrationpanel.org/page30820.html?template=print>, data publikacji: 6.06.2011.

nia z mołdawskim premierem zapewniał, że „Polska będzie wspierać Mołdawię w drodze do Unii. – Mołdawia zawsze mogła liczyć na polskie wsparcie; tak będzie w najbliższej przyszłości”⁵⁰.

Zakończenie

Współpraca polsko-mołdawska jest wielowymiarowa i przebiega w ostatnim czasie bardzo dynamicznie, o czym świadczy chociażby liczba oficjalnych dwustronnych wizyt na szczeblu rządowym. Nie ogranicza się ona jednak wyłącznie do współpracy międzyrządowej, ale skupia się przede wszystkim na współpracy na poziomie samorządów lokalnych oraz przedsiębiorstw, głównie w wymiarze gospodarczym. Poza współpracą gospodarczą, duże znaczenie ma współpraca polityczna, która jest realizowana w formie Zgromadzenia Parlamentarnego RP i Parlamentu Republiki Mołdawii oraz na Polsko-Mołdawskim Forum Integracji Europejskiej. Bardzo istotnym elementem polsko-mołdawskiej współpracy jest pełne poparcie ze strony polskiej eurointegracyjnych dążeń Mołdowy, dzięki czemu Polska stała się wiarygodnym partnerem Mołdowy, który towarzyszy jej w drodze do UE. Poparcie to wielokrotnie było wyrażane w czasie oficjalnych spotkań czołowych polityków obydwu państw.

Selected aspects of Polish-Moldavian cooperation in period 2010–2014

Abstract

Polish-Moldavian cooperation is multi-dimensional and recent extends very rapidly, as evidenced by the number of official bilateral visits. It isn't limited to intergovernmental cooperation and focuses primarily on cooperation at the level of local governments and enterprises, mainly in the economic dimension. Besides economic cooperation, very important is political cooperation, which implemented on the basis of the Parliamentary Assembly of the Republic of Poland and the Republic of Moldova and Moldavian-Polish Forum for European Integration.

Key words: Republic of Moldova, the Moldavian-Polish economic cooperation, Polish-Moldavian Economic Forum, the Parliamentary Assembly

⁵⁰ Onet.wiadomości, *Premierzy Polski i Mołdawii o drodze Kiszyniowa do UE*, <http://wiadomosci.onet.pl/kraj/premierzy-polski-i-moldawii-o-drodze-kiszyniowa-do-ue/qwnfv>, data publikacji: 3.09.2013.

of the Polish Republic and the Parliament of the Republic of Moldova, Moldavian-Polish Forum of European Integration, Polish development aid.

Избранные аспекты польско-молдавского сотрудничества на 2010–2014 годы

Абстракт

Польско-молдавское сотрудничество многомерно и в последнее время является достаточно интенсивным, о чем свидетельствует ряд официальных двусторонних визитов. Оно не ограничивается межправительственным сотрудничеством, а сосредоточено на сотрудничестве на уровне местных органов власти и предприятий, работающих, главным образом, в экономической сфере. Кроме экономического сотрудничества, большое значение имеет политическое сотрудничество, которое осуществляется в форме Парламентской Ассамблеи Республики Польша и Республики Молдова, а также молдавско-польского Форума по европейской интеграции.

Ключевые слова: Республика Молдова, молдавско-польское экономическое сотрудничество, польско-молдавский экономический форум, Парламентская Ассамблея Польской Республики и Парламента Республики Молдова, молдавско-польский Форум европейской интеграции, польская помощь в целях развития

Bibliografia

Kronika Sejmowa

- Sejm podjął uchwałę w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdowy*, „Kronika Sejmowa” nr 82 (718), 31 maja 2011 r.
- Inauguracyjne posiedzenie Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawii*, „Kronika Sejmowa” nr 86 (722), 30 lipca 2011 r.
- O partnerstwie polsko-mołdawskim i integracji Mołdawii z UE*, „Kronika Sejmowa” nr 12 (737), 31 marca 2012 r.
- Sesja Zgromadzenia Parlamentarnego Polski i Mołdawii*, „Kronika Sejmowa” nr 35 (760), 31 marca 2013 r.

Strony internetowe

Camera Înregistrării de Stat, *Statistica*, <http://www.cis.gov.md/content/6#9>, dostęp: 13.04.2014.

- Florea X., *Parteneriatul Estic ca o chestiune de onoare*, NOI.MD Portal informațional independent, http://www.noi.md/md/news_id/38319, data publikacji: 29.03.2014.
- Global Compact Network Poland, *Polsko-Mołdawska Rada Biznesu w ramach UN Global Compact – zapowiedź powstania*, <http://ungc.org.pl/polsko-moldawska-rada-biznesu-w-ramach-un-global-compact-zapowiedz-powstania/>, data publikacji: 10.02.2014, dostęp: 30.03.2014.
- GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, s. 117, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_3543.PLK_HTML.htm?action=show_archive, dostęp: 12.04.2014.
- GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2013, s. 117, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2013,9,7.html>, publikacja: 28.10.2013.
- GUS, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014, s. 119, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2014,9,8.html>, publikacja: 4.11.2014.
- Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Economiei, *Relațiile de cooperare moldo – poloneze se intensifică în 2014*, <http://www.mec.gov.md/ro/content/relatiile-de-cooperare-moldo-poloneze-se-intensifica-2014>, publikacja: 25.02.2014.
- Horbowski T., *Mołdowa: 29.10.2010 II Forum Polsko-Mołdawskie – przyczynek do wzajemnych relacji*, <http://eastbook.eu/2010/10/country/moldova/moldowa-29-10-2010-ii-forum-polsko-moldawskie-przyczynek-do-wzajemnych-relacji/>, data publikacji: 29.10.2010.
- <http://www.nbp.pl/kursy/kursyb.html>, dostęp: 13.04.2014.
- Instytut INTL, *Możliwości inwestycyjne a klimat gospodarczy w Republice Mołdawii*, cz. V, <http://www.instytutintl.pl/pl/aktualnosci/item/522-mozliwosci-inwestycyjne-a-klimat-gospodarczy-w-republice-moldawii-cz-v>, data publikacji: 12.03.2014.
- Instytut INTL, *Relacja z oficjalnej wizyty Premiera RP Donalda Tuska na Forum Gospodarczym w Mołdawii*, <http://www.instytutintl.pl/pl/aktualnosci/item/537-forum-gospodarcze-moldawii>, data publikacji: 31.03.2014.
- Instytut INTL, *Prowadzenie biznesu w Mołdawii*, cz. III, <http://www.instytutintl.pl/pl/aktualnosci/item/473-prowadzenie-biznesu-moldawia-3>, data publikacji: 27.12.2013.
- Kancelaria Premiera, *Wizyta oficjalna w Mołdawii: współpraca biznesowa*, <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/wizyta-oficjalna-w-moldawii-wspolpraca-biznesowa.html>, data publikacji: 29.03.2014.
- Ministerstwo Gospodarki, *Mołdowa. Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską*, <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Moldowa.htm>, Warszawa, maj 2011.

- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, *Uruchomienie projektu moldawskiego w 2014 r.*, data publikacji: 2.04.2014.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, *Moldawia*, http://www.mir.gov.pl/rozwoj-regionalny/inicjatywy_i_wspolpraca_miedzynarodowa/inicjatywy_dwustronne/moldawia/strony/glowna.aspx, data publikacji: 21.02.2012.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Stosunki dwustronne z państwami regionu – Mołdawia*, http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_wschodnia/stosunki_dwustronne.polityka_wschodnia/moldawia, dostęp: 1.04.2014.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informator ekonomiczny o krajach świata, Mołdawia*, <http://www.kiszyniow.msz.gov.pl/resource/ed828977-5bcf-4ab4-bd62-8ec7acf3885c:JCR>, dostęp: 13.04.2014.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Polska pomoc – Mołdawia*, <http://www.polska.pomoc.gov.pl/Moldawia,16.html#2013>, aktualizacja: 26.11.2013, dostęp: 1.04.2014.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Polska pomoc – Słowniczek*, <http://www.polska.pomoc.gov.pl/Slowniczek,46.html#SGS>, aktualizacja: 11.09.2013, dostęp: 1.04.2014.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informacja Minister Spraw Zagranicznych Anny Fotygi na temat polityki zagranicznej RP w 2007 roku*, http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose_2007/expose_2007, dostęp: 12.04.2014.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, *Informacja Rządu na temat polskiej polityki zagranicznej przedstawiona na posiedzeniu Sejmu 21 stycznia 2005 roku przez Ministra Spraw Zagranicznych RP prof. Adama Daniela Rotfelda*, <https://www.msz.gov.pl/resource/47f551c9-fa2e-4e93-9436-5be43b389755:JCR>, dostęp: 12.04.2014.
- Moldpress, *Польша подтвердила полную поддержку европейской перспективы Республики Молдова*, <http://eapmigrationpanel.org/page30820.html?template=print>, data publikacji: 6.06.2011.
- Onet.wiadomości, *Premierzy Polski i Mołdawii o drodze Kiszyniowa do UE*, <http://wiadomosci.onet.pl/kraj/premierzy-polski-i-moldawii-o-drodze-kiszyniowa-do-ue/qwnfv>, data publikacji: 3.09.2013.
- Polski Cukier, ÎCS. „Moldova Zahăr” SRL, <http://firma.polski-cukier.pl/828,c-s-moldova-zah-r-s-r-l-w-cupcini-w-republice-moldawii.html>, dostęp: 13.04.2014.
- Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., *Premier i polski biznes z wizytą w Mołdawii*, http://www.paiz.gov.pl/20140328/premier_i_polski_biznes_z_wizyta_w_moldawii#, data publikacji: 28.03.2014, dostęp: 12.04.2014.
- Sejm RP, *Spotkanie marszałek Sejmu z prezydentem Mołdawii*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=A0393018421EBDDAC1257CB7004D56C1>, data publikacji: 11.04.2014.
- Sejm RP, *Współprzewodniczący ZP Polski i Mołdawii o wzmocnieniu współpracy na rzecz integracji europejskiej*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=45BD780BC5D8AAD5C1257D69004325F4>, data publikacji: 6.10.2014.

Senat RP, Dwustronne Zgromadzenia i Fora Współpracy Parlamentarnej, *Delegacja Sejmu i Senatu do Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawy*, <http://www.senat.gov.pl/kontakty-miedzyparlamentarne/wspolpraca-bilateralna/dwustronne-zgromadzenia-i-fora-wspolpracy-parlamentarnej>, dostęp: 26.03.2014.

Wspólne Oświadczenie Współprzewodniczących Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawii, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=45BD780BC5D8AAD5C1257D69004325F4>, data publikacji: 6.10.2014.

Akty prawne

Konwencja konsularna między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa, sporządzona w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1998 nr 43, poz. 255.

Oświadczenie Rządowe z dnia 8 marca 1996 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa o przyjaźni i współpracy, sporządzonego w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1996 nr 76, poz. 364.

Oświadczenie Rządowe z dnia 27 stycznia 1998 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Konwencji konsularnej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa, sporządzonej w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1998 nr 43, poz. 256.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1383/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r., zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 55/2008, wprowadzające autonomiczne preferencje handlowe dla Mołdowy, Dz.U.UE L 372 z 30.12.2014 r.

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Mołdowa o przyjaźni i współpracy, sporządzony w Warszawie dnia 15 listopada 1994 r., Dz. U. 1996 nr 76, poz. 363.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 maja 2011 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawy, MP 2011 nr 47, poz. 521.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 września 2012 r. w sprawie uczczenia 20. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Mołdawii, MP 2012 poz. 745.

Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Mołdawy, MP 2011 nr 45, poz. 493.

Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Mołdawii, z drugiej strony, Dz.U.UE L 260 z 30.08.2014 r.

Beata Goworko-Składanek, dr prawa, pracuje w Instytucie Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku.

e-mail: beata.goworko@uwb.edu.pl